

WARSZAWSKA JUDAICA (szlak żydowski)

Żydzi stanowili 30% ludności przedwojennej Warszawy. Działały tu setki żydowskich szkół i bibliotek, wydawano ponad 130 gazet. Funkcjonowały teatry i kluby sportowe. W Warszawie mieszkali m.in. pisarz-noblista I. B. Singer i pianista W. Szpilman. W stolicy jest wiele miejsc pozwalających na spotkanie z kulturą żydowską.

Synagoga Nożyków:

Jedyna z przedwojennych synagog w Warszawie czynna do dziś. Wzniesiona w latach 1898-1902 z inicjatywy małżeństwa Nożyków. W czasie wojny zamieniona przez Niemców na stajnię i magazyn. Obecnie to miejsce praktyk religijnych i ważny ośrodek kultury.

Cmentarz Żydowski:

Jeden z największych cmentarzy żydowskich na świecie. Założony w latach 1799-1806, czynny do dziś. Spoczywają tam osoby zasłużone dla kultury polskiej i żydowskiej.

Pomnik Bohaterów Getta:

W listopadzie 1940 roku w centrum Warszawy Niemcy utworzyli otoczone wysokim murem getto, gdzie uwięziono Żydów z Warszawy i okolic. W ciągu niespełna 3 lat, z wycieńczenia, głodu i chorób, zmarło ponad 100 tys. osób. W kwietniu 1943 roku Niemcy podjęli decyzję o likwidacji getta, co spowodowało wybuch powstania. Pomnik jego bohaterów odsłonięty został już w 1948 roku, pośród ruin miasta.

Fragment murów Getta:

Między posesjami przy ulicy Siennej 55 i Złotej 62 zachowały się fragmenty muru, który wydzielał getto z „aryjskiej części” Warszawy. Aby uchronić od zapomnienia tę tragiczną część historii miasta, upamiętniono tablicami 21 punktów wyznaczających granice getta. Obok tablic z mapami, zdjęciami oraz opisami w języku polskim i jidysz, pojawiły się wmurowane w chodniki żeliwne płyty pokazujące szerokość nieistniejącego muru.

Umschlagplatz:

Umschlagplatz (z niem. Plac Załadunku) to miejsce, z którego w 1942 roku zabierane były transporty Żydów z getta do obozu zagłady w Treblince. W marmurze Pomnika wyryte zostały imiona mieszkańców getta.

Żydowski Instytut Historyczny:

Założony w 1947 roku Instytut posiada bogate zbiory judaików, m.in. archiwalia i sztukę. Przy ulicy Tłomackie znajdowała się przed wojną Wielka Synagoga reformowana, wysadzona przez hitlerowców w 1943 roku i nigdy nie odbudowana. Na jej miejscu, vis a vis stołecznego Ratusza stoi dziś tzw. Błękitny Wieżowiec.